

बन्दिपुर राजपत्र

बन्दिपुर गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड : २

संख्या: १८

मिति: २०७५/०९/२९

भाग २

बन्दिपुर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिका कार्यालयको सुचना

बन्दिपुर गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकास ऐन २०७५

प्रस्तावना:

गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्र पूर्वाधार संरचनाको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरी स्थानीय जनतालाई पूर्वाधार सेवा उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा ५७ र २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम बन्दिपुर गाउँपालिकाको चौथो गाउँसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस को नाम “बन्दिपुर गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकास ऐन, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो विधेयक गाउँ सभाबाट पारित हुनासाथ तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधेयकमा,-

- (क) “अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।
- (ख) “उपाध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “गाउँपालिका” भन्नाले संविधान बमोजिम स्थापना भएको गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “कार्यपालिका” भन्नाले गाउँपालिकाको कार्यपालिका सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) “गाउँ सभा” भन्नाले संविधानको धारा २२२ को उपधारा (१) बमोजिमको गाउँ सभा सम्झनु पर्छ ।
- (च) “पूर्वाधार” भन्नाले यस विधेयकमा अनुसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिमका विषयसँग सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधारलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (छ) “जलश्रोत” भन्नाले गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी सम्झनुपर्छ ।
- (ज) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियमावलीमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “उपभोक्ता संस्था” भन्नाले पूर्वाधार सेवाबाट लाभ प्राप्त गर्ने समूह वा सामूदायिक संस्थालाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ञ) “अमानत” भन्नाले ठेकामा नलगाई स्थानीय सरकार आफैले सिधै सम्पन्न गर्ने निर्माण कार्य वा सेवा सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका
तनहुँ

परिच्छेद २

स्थानीय सडक तथा यातायात व्यवस्थापन

३. **स्थानीय सडकहरूको बर्गिकरण** : (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सडक विस्तार गरी यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार सडकहरूको बर्गिकरण र बृहत्तर सडक सञ्जाल गुरुयोजना तयार गर्नेछ ।

(२) गाउँपालिकामा मुख्यतः निम्नानुसारका सडकहरू रहनेछन् । गाउँपालिका भित्र रहेका राष्ट्रिय राजमार्ग र सहायक राजमार्गको मापदण्ड सडक ऐन अनुसार हुनेछ भने गाउँपालिकास्तरका अन्य सडकहरू निम्न अनुसारका हुनेछन्:

क) पालिका सडक : गाउँपालिकाको केन्द्रबाट वडा केन्द्र सम्म र एक वडाबाट अर्को वडा जोड्ने अनुसुचि (२) बमोजिमका सडकलाई पालिकास्तरिय सडकमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकको चौडाई केन्द्र रेखा देखी दाँया बायाँ न्यूनतम ६।६ मिटर गरी १२ मिटर हुनु पर्नेछ ।

(ख) वडा स्तरिय सडक: गाउँपालिकाका बस्तिहरूमा यातायातको पहुँचका लागि बनाइएका सडकहरूलाई वडास्तरिय सडकको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकहरू आवश्यकता अनुसार तोकिए बमोजिम केन्द्र रेखा देखी दाँया बायाँ न्यूनतम ५।५ गरी १० मिटरसम्म चौडाई भएका हुनेछन् ।

(ग) टोल स्तरीय सडक एवं कृषि सडक: गाउँपालिका भित्रका एक टोलबाट अर्को टोलमा जाने वा एकै टोलभित्र पनि एक बस्तीबाट अर्को बस्तीमा जाने सडक र मुख्य मुख्य कृषि उत्पादन क्षेत्रबाट मूल सडकलाई जोड्ने सडकहरू यस अन्तर्गत पर्दछन् । यसको चौडाई केन्द्र रेखा देखी दाँया बायाँ न्यूनतम ३।३ गरी ६ मिटरसम्म भएका हुनेछन् ।

(घ) घोडेटो मुल बाटो : मानिस र पशु चौपाया मात्र हिड्ने १ भन्दा बढी गाउँ बस्ती जोड्ने बाटोलाई घोडेटो मुल बाटो को रूपमा बर्गिकरण गरिने छ । यसको न्यूनतम चौडाई ३ मिटरको हुने छ ।

(ङ) गोरेटो बाटो : मानिस र चौपाया हिड्ने बस्तीबाट घोडेटो मुलबाटो वा बस्ती सडक सम्म जोड्ने अधिकतम १ किमी लम्बाईका सडकलाई गोरेटो बाटो भनिन्छ । यसको चौडाई न्यूनतम २ मिटरको हुनेछ ।

(३) प्रत्येक स्थानीय सडकहरूको घुम्ति तथा मोडहरूमा ठूला सवारीहरूको आवागमन समेत मध्यनजर गरी निर्धारित चौडाई भन्दा ४० प्रतिशत बढी हुनेगरी निर्माण गर्नु पर्दछ ।

४. **मापदण्ड निर्धारण गर्ने** : (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र निर्माण हुने सडकहरूमा यातायात सुविधा सञ्चालनको मापदण्ड तोक्न सक्ने छ ।

(२) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र भएका सडकले वहन गर्न सक्ने वजन र आकारको हद तोक्यो त्यस्ता सडकमा त्यसरी तोकिएको हद भन्दा बढीको सवारी चलाउन नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछ ।

(३) निषेधित क्षेत्रमा तोकिएको हद भन्दा बढी भार वहन भएको सवारी साधन चलाएको पाइएमा नियमानुसार जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

५. **स्वीकृति नलिई संरचना निर्माण गर्न नपाइने:** (१) यस विधेयकको दफा (३) बमोजिमका सडक र सडकका अधिकार क्षेत्र भित्र कसैले सम्बन्धित अधिकारीको स्वीकृति विना कुनै प्रकारका संरचना निर्माण गर्न वा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा यस विधेयकबमोजिम त्यस्ता संरचना भत्काईने अधिकार गाउँपालिकालाई हुनेछ ।
- (२) कसैलाई कुनै कामको निमित्त सार्वजनिक सडक वा सडक सीमा खन्नु वा भत्काउनु परेमा गाउँपालिकाको कार्यालयमा भत्काउनु पर्ने कारण सहित निवेदन दिनु पर्दछ । यसरी प्राप्त निवेदन बमोजिम खन्नु भत्काउनु पर्ने नपर्ने जाँच बुझ गरी खन्दा भत्काउँदा लाग्ने अनुमानित रकम सम्बन्धित सरोकारवालाबाट धरौटी लिएर मात्र गाउँपालिकाले स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (३) नेपाल सरकार वा साविक जिल्ला विकास समिति वा सडक डिभिजन वा साविक गा.वि.सले यस अधि मापदण्ड तोकी सो अनुसार घर भवन निर्माण गरेकोमा पछि गाउँपालिकाबाट सो मापदण्ड भन्दा बढी हुने गरी कुनै सडकको विस्तार गर्नु परेमा उक्त सडकको दायाँ बायाँ घर भवन परेमा सम्बन्धीत घर धनीलाई गाउँपालिकाले तोके बमोजिमको रकम क्षतिपूर्ति दिएर मात्र सडक वा पूर्वाधार बनाउनु पर्नेछ ।
६. **सडकको आवागमनमा बाधा पुऱ्याउन नहुने :** (१) कसैले सार्वजनिक सडकमा कुनै माल वस्तु राख्ने, थुपार्ने वा स्टोरेज गर्ने वा जथाभावी फाल्ने गर्नुहुदैन । कसैले उपरोक्तानुसारको कार्य गरेमा त्यस्तो सडकको आवागमनलाई कुनै किसिमले बाधा पुऱ्याएको भए त्यस्तो माल वस्तु बढीमा २४ घण्टा भित्र हटाउनु पर्नेछ सो समयभित्र नहटाएमा गाउँपालिकाले हटाउनको निमित्त सरोकारवाला व्यक्तिको नाउँमा आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जारी भएको आदेशको अवधिभित्र नहटाएको वा धनी पत्ता नलागेको माल वस्तुलाई सडक आवागमनलाई बाधा नपुग्ने गरी छेउ लगाई राख्न वा आफना कब्जामा राख्ने गरी अन्यत्र लैजान समेत सक्नेछ ।
- (३) लगत कट्टा हुन बाँकि रहेतापनि सार्वजनिक रूपमा प्रयोग भैसकेको सडकलाई पछि आफूखुशी बन्द गर्न पाइनेछैन ।

बन्दिपुर गाउँपालिका
तनहुँ

परिच्छेद ३

जलस्रोतहरूको संरक्षण र उपयोग

७. जलस्रोतको उपयोग : (१) गाउँपालिका भित्र रहेका भूमिगत वा सतही जलस्रोतको अनधिकृत प्रयोगलाई निषेध गरी सो को संरक्षण गर्ने दायित्व गाउँपालिकाको हुनेछ ।

(२) जलस्रोतको उपयोग गर्दा देहाय बमोजिमका उपयोगका लागि प्राथमिकता दिइने छ :-

- क) पिउने पानी
- ख) सिँचाई
- ग) पानी घट्ट, औद्योगिक वा निर्माण प्रयोजन
- घ) जलविद्युत
- ङ) जल पर्यटन (जलक्रिडा लगायत)

(३) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका पानीको मुहान वा स्रोतको समूचित उपयोग गर्ने अधिकार गाउँपालिकालाई हुनेछ । मुहानको सम्बन्धी विवादको निर्णय गर्ने अधिकार गाउँपालिकामा निहित रहनेछ ।

८. अनुमति लिनु पर्ने : (१) यस विधेयकबमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि बाहेक निम्नानुसार जलस्रोतको उपयोग गर्न पाउने छैन :

- (क) सार्वजनिक वा समूहगत रूपमा खानेपानी वा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग गर्न ,
- (ख) सामूहिक रूपमा जग्गाको सिँचाई गर्न,
- (ग) व्यवसायिक वा व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न,
- (घ) जलक्रिडा जस्ता मनोरंजनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न ,
- (ङ) व्यवसायिक रूपमा माईक्रो हाईड्रो, पानी घट्ट सञ्चालन गर्ने,
- (च) तोकिए बमोजिमको अन्य आवश्यक कार्य गर्न ।

(२) जलस्रोतको सामूहिक लाभ, व्यवसायिक प्रयोग वा उपदफा (१) मा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्रियाकलाप गर्न गाउँपालिकाको अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(३) सो सम्बन्धी प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा सामुदायिक उपयोगका लागि उपभोक्ता संस्था मार्फत र व्यवसायिक उपयोगका लागि दर्तावाला कम्पनीले गाउँपालिका समक्ष सम्पूर्ण विवरण खुलाई निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जे सुकै लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारको जलस्रोतको उपयोगको राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना सञ्चालन गर्न यस विधेयकले बाधा पुऱ्याउने छैन ।

९. खानेपानी, सिँचाई जस्ता जलस्रोतको सामुदायिक लाभ व्यवस्थापन :- (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी, सिँचाई, पानी घट्ट, लघु जलविद्युत र ताल पोखरीको लागि जलस्रोत उपयोग गर्न परेमा सम्बन्धित क्षेत्रका उपभोक्ताहरू मिली जल उलभोक्ता संस्थाको गठन गरेर सो मार्फत अनुमति लिएर मात्र निर्माण र सञ्चालन पाईने छ ।

(२) यस विधेयक तर्जुमा हुनुअघि नै संस्थागत रूपमा कुनै समूह वा संस्थाले उपयोग गरी आएको जलस्रोतलाई यो विधेयक तर्जुमा भएको ६ महिना भित्र गाउँपालिकामा दर्ता गराउनु पर्दछ ।

१०. जल उपभोक्ता संस्थाको गठन : (१) दफा ११ बमोजिमको लागि गठन हुने उपभोक्ता संस्थामा कम्तिमा ५ देखि

११ जना सदस्यहरु रहन सक्नेछन् । उपभोक्ता संस्थामा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व हुनु पर्दछ ।

(२) यसरी गठन गर्न चाहने समूहले देहायको विवरणहरु सहित गाउँपालिकाको जलस्रोत र वातावरण हेर्ने शाखा समक्ष निवेदन दिनुपर्दछ :

(क) उपभोक्ता संस्थाको विधान

(ख) मुहान दर्ता भईसकेको भए, दर्ताको प्रमाण र नभएको भए श्रोतको विवरण

(ग) सेवा क्षेत्र र लाभान्वित जनसंख्या

(घ) परियोजना विकासका लागि आवश्यक बजेट र प्राप्त हुने श्रोत

(ङ) परियोजनाबाट पर्न सक्ने सामाजिक, वातावरणीय प्रभाव

(३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको निवेदन उपर छलफल र जाँचबुझ गरी गाउँपालिकाले उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्नेछ ।

(४) उपभोक्ता संस्था अभिछिन्न उत्तराधिकारवाला संस्था हुनेछ । एक पटक छानिएको संस्थाको कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुनेछ । अर्को पटकको लागि २ वर्षे म्याद सकिनु १५ दिन अगावै उपभोक्ताहरुबाट नयाँ कार्य समितिको चयन गर्नुपर्ने छ ।

(५) संस्थाको कार्य सञ्चालन प्रक्रिया र विधि नियमावलीमा तोकिए बमोजिम हुनेछ । यस संस्थाले वार्षिक लेखा परिक्षण र तिर्नुपर्ने कर फर्स्यौट गर्नुपर्ने छ । गाउँपालिकाको आर्थिक विधेयकर प्रदेश कानूनले तोके बमोजिमको जलस्रोत उपयोग कर तिर्नुपर्ने छ ।

(६) यसरी तोकिए बमोजिम विधि प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा गाउँपालिकाले उपभोक्ता संस्थाको दर्ता रद्द समेत गर्न सक्नेछ ।

११. जलस्रोतको ब्यवसायीक उपयोगका लागि अनुमति लिनुपर्ने : (१) औद्योगिक प्रयोजन, जल मनोरञ्जन, १ मेगावाट

सम्मको जलविद्युत आयोजना लगायतका जलस्रोतको ब्यवसायीक उपयोगका लागि सो को उपयोग गर्ने प्रोप्राइटर, कम्पनी वा संस्थाले गाउँपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा १ बमोजिम साना जलविद्युत आयोजना मार्फत विधुत उत्पादन गर्नुपरेमा देहायका विवरणहरु खुलाई गाउँपालिकामा निवेदन दिनु पर्दछ ।

(क) परियोजनाको विवरण,

(ख) परियोजना रहने स्थानको नक्शा (मुख्य मुख्य संचरना समेत देखिने),

(ग) पानीको स्रोत र उपयोग हुने पानीको परिमाण,

(घ) परियोजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरुको संख्या र किसिम,

(च) परियोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने अनुमानित कुल अवधि र लागत

(घ) परियोजना सञ्चालनमा पर्ने वातावरणिय जोखिमहरु (वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन)

(३) उपदफा (२) बमोजिम परेको आवेदनमा गाउँपालिकाको वातावरण र जलस्रोत हेर्ने शाखाले आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई दरखास्त परेको मितिले तीस दिनभित्र जलस्रोतको परिमाण, उपयोग अनुमतिको अवधि र वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरणका शर्तहरू तोक्यो आवेदनकर्तालाई अनुमति प्रदान गर्न सक्ने छ ।

(४) यो विधेयकप्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै जलस्रोतको उपयोग गरिरहेको प्रोप्राइटर वा संस्थाले पनि तोकिएको

विवरण सहित योीवधेयकप्रारम्भ भएको मितिले ५ महिनाभित्र अनुमति पत्रको लागि आवेदन दिनुपर्नेछ ।

(५) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले जलस्रोतको उपयोग वापत स्थानीय र प्रदेश सरकारलाई कानुन बमोजिमको दस्तुर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(६) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफ्नो अनुमतिपत्र विक्री गर्न वा अन्य कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा गाउँपालिकामा उपयोग अनुमिति हस्तान्तरणको लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका
तनहुँ

परिच्छेद ४

स्थानीय खानेपानी तथा सिंचाई व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. स्थानीय खानेपानी बोर्ड गठन गर्न सक्ने : (१) गाउँपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवालाई नियमित, व्यवस्थित र सुलभ बनाई भरपर्दो सेवा प्रदान गर्न गराउन स्थानीय खानेपानी बोर्डको स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (२) नेपाल सरकार, सार्वजनिक संस्थान र स्थानीय उपभोक्ता संस्थाको लागत सहभागितामा निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढि खानेपानी आयोजनाहरु मार्फत ३०० भन्दा बढी धाराहरुबाट खानेपानी सेवा प्रवाह गरिरहेको अवस्थामा स्थानीय खानेपानी बोर्ड बनाई सेवा प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।
- (३) यस प्रयोजनको लागि एक भन्दा बढी उपभोक्ता संस्थाहरुले यस्तो बोर्ड गठनका लागि गाउँपालिका समक्ष आवेदन पेश गर्नुपर्ने छ । यसरी बोर्ड गठनको लागि देहायका विवरणहरु सहितको निवेदन पेश गर्नु पर्दछ :-
- (क) खानेपानी सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने भौगोलिक क्षेत्र,
 - (ख) सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने क्षेत्रभित्र रहेको खानेपानी परिमाण
 - (ग) उपभोक्ताको अनुमानित संख्या तथा सेवा मागको विवरण,
 - (घ) सेवा सञ्चालन गर्नको लागि लाग्ने अनुमानित लागत,
 - (ङ) सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, सोको मर्मत सम्भार तथा सुधार वा सेवा विस्तारको लागि तयार गरिएको दीर्घकालीन योजना,
 - (च) बोर्ड आफैले वा अन्य व्यक्ति र संस्थामार्फत सेवा सञ्चालन गराउने हो सो सम्बन्धी व्यहोरा,
 - (ज) कुनै सरकारी निकायले सञ्चालन गरिरहेको सेवा प्रणालीलाई बोर्डमा हस्तान्तरण गरी सेवा सञ्चालन गर्ने भए त्यस्तो सेवा प्रणालीसँग आबद्ध सम्पत्ति तथा दायित्व
 - (झ) सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका प्रस्तावित मोडेल
- (४) उपदफा (३) बमोजिम परेका निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो बोर्ड गठन गर्नु आवश्यक देखिएमा गाउँपालिकाले माग बमोजिम बोर्ड गठन गर्न सक्नेछ ।
- (५) बोर्ड अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला संगठित संस्था हुनेछ । बोर्डले खानेपानी आयोजनाको निर्माण, विस्तार, मर्मतसम्भार, महशुल असुली, कार्यालय व्यवस्थापन लगायतका कार्य आफै गर्न सक्नेछ ।

१३. खानेपानी तथा सिंचाईको शुल्क निर्धारण: (१) खानेपानीको महसूल निर्धारण गर्नको लागि देहायका सदस्यहरु भएको महसूल निर्धारण समिति गठन गर्नेछ :-

(क) गाउँपालिकाको उपप्रमुख	अध्यक्ष
(ख) स्थानीय जल उपभोक्ता संस्थाहरुको प्रतिनिधि	सदस्य
(ग) गाउँपालिकाको प्राविधिक प्रमुख	सदस्य
(घ) गाउँपालिकाको लेखा प्रमुख	सदस्य सचिव

परिच्छेद ५

भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यहरू

१४. स्वीकृति नलिई निर्माण तथा विकास गर्न नहुने: (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र व्यवस्थित, सुरक्षित र योजनाबद्ध विकासका लागि कसैले पनि गाउँपालिकाबाट स्वीकृति नलिई कुनै नयाँ भवन बनाउने, पुरानो भवन भत्काई पुनः निर्माण गर्ने, तला थप गर्ने, मोहोडा फेर्ने वा साविकको भवनमा भ्याल, ढोका, बार्दली, कौशी, दलान आदि थपघट गरी बनाउने वा सोसंग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्नु गराउनु हुदैन ।
- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाले भवन निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका र नर्मस तयार गर्नेछ ।
- (३) बन्दिपुर गाउँपालिकाको भित्रि चक्रपथ र सो वरपर ५०० मि सम्मको क्षेत्रलाई संरक्षित क्षेत्र तोकिएकोले उक्त संरक्षित क्षेत्र भित्र कुनै पनि भौतिक संरचना निर्माण गर्दा संरक्षित क्षेत्रको मापदण्ड बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
१५. भवनको दर्ता : (१) गाउँपालिका भित्र निर्माण भएका सम्पूर्ण भवन तथा संरचनाहरूको तोकिए बमोजिम दर्ता गराई अभिलेख तयार गरिनेछ ।
१६. भवनको डिजाइन तथा नक्सा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पक्क भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्न प्रचलित कानून र भवन निर्माण मापदण्डबमोजिम स्वीकृतिको लागि गाउँपालिका समक्ष दरखास्त दिंदा नक्सासाथ डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) भवन निर्माण गर्दा आवासिय भवनको हकमा २५० वर्ग मिटर सम्मको भवन बनाउंदा ३० प्रतिशत खाली जग्गा छोड्नु पर्दछ । सरकारी, अर्ध सरकारी तथा व्यापारिक भवन निर्माण गर्दा ५० प्रतिशत खाली स्थान छोड्नु पर्दछ ।
- (३) सडक छेउमा भवन निर्माण गर्दा तोकिएको सडक मापदण्ड भन्दा बाहेक सडक किनाराबाट तपसिल निम्नानुसार हुनेछन
- क) राष्ट्रिय राजमार्गको हकमा ६ मी. सेडब्याक छोड्नु पर्नेछ
- ख) अन्य सडकहरूको हकमा २ मी. सेड ब्याक छोड्नु पर्नेछ ।
१७. बस्ति विकासको लागि अनुमति दिने: (१) गाउँपालिका भित्र कुनै व्यक्ति समूदायले जग्गालाई घडेरी प्रयोजनको लागि विकास गर्ने वा यसरी विकास गरी बिक्रि गर्ने प्रयोजनबाट बस्ति विकास परियोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा गाउँपालिका कार्यालयमा बस्ति विकासको विस्तृत कार्य योजना सहित अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्दछ ।

परिच्छेद ६

पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१८. पूर्वाधार आयोजना तर्जुमा : (१) स्थानीय स्तरमा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्बन्धी योजना, आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको विकासका लागि योजना तर्जुमा गरी गाउँ सभाबाट पारित गर्नु पर्नेछ ।

(२) पूर्वाधार योजना तर्जुमा क्रममा देहाय बमोजिमका कुराहरू उल्लेख गरी आयोजनाको विवरण तयार गर्नु पर्नेछ :-

(क) आयोजनाको लक्ष्य

(ख) आयोजनाबाट फाईदा पाउने जनताको संख्या र फाईदाको किसिम,

(ग) आयोजना सम्पन्न गर्दा लाग्न सक्ने खर्च र श्रोत

(घ) उपभोक्ताहरूबाट प्राप्त हुन सक्ने नगद, वस्तुगत श्रम र त्यस्तै अन्य योगदान,

(ङ) उठ्न सक्ने सेवा शुल्क वा मर्मत सम्भार खर्च

(च) निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका खर्च

१९. लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने : (१) गाउँपालिकाले जुनसुकै सार्वजनिक निर्माण, मर्मत वा सुधार कार्यको लागि बजेट विनियोजन गर्नु पूर्व प्राविधिक अध्ययन सर्भेक्षण गराई लागत अनुमान तयार गर्नु पर्नेछ । यसरी लागत अनुमान तयार गर्दा स्थानीय स्रोत साधन प्रयोग गरे बापतको रकम घटाई लागत अनुमान तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) कुनै पनि निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागत अनुमान गाउँपालिकाको प्राविधिक प्रमुखबाट अनुमोदन गराइ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट स्विकृत गराएर मात्र निर्माण कार्य अघि बढाउनु पर्नेछ ।

२०. उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने : (१) रु. एक करोड सम्मका निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्य गराउँदा सम्बन्धित लाभान्वित परिवारका सदस्यहरूको संलग्नतामा उपभोक्ता समिति गठन गरी सो समिति मार्फत गर्न सकिने छ ।

(२) उपभोक्ता समितिको गठन स्थानीय लाभान्वित समुदायहरू मध्येबाट कम्तिमा ५ देखि ११ जना सम्मको समिति गठन गरिने छ । यस्तो समितिमा न्यूनतम ३३ प्रतिशत महिला हुनुपर्ने छ ।

(३) सामान्यतया: उपभोक्ता समितिको कार्यकाल २ आर्थिक वर्षको हुनेछ । पूर्वाधार निर्माणको कार्य समाप्त भएपछि पनि सो योजनाको रेखदेख र मर्मत सम्भारको जिम्मा सम्बन्धित समितिले नै लिनुपर्नेछ ।

(४) यस्तो समिति मार्फत गरिने निर्माण कार्यमा उपभोक्ताहरूले न्यूनतम १० प्रतिशत नगद लागत सहभागिता वा १५ प्रतिशत जनसहभागिता गर्नुपर्नेछ ।

(५) नगद सहभागीताको रकम सम्बन्धित उपभोक्ताहरूबाट उठाई गाउँपालिकाको खातामा जम्मा भएपछि मात्र गाउँपालिकाले पहिलो किस्ता निकासो गर्ने छ ।

२१. निर्माण व्यवसायी बाट पूर्वाधार निर्माण गराइने : (१) हेभी इक्वीपमेन्ट, लोडर, रोलर, विटुमिन प्रयोग हुने सडक कालोपत्रे जस्ता जतिसुकै रकमका योजना वा गाउँ कार्यपालिकाले निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गर्ने भनी

निर्धारण गरिएका योजनाहरु कम्तिमा तिनवटा बोलपत्र वा सिलबन्दी दरभाउपत्र, कोटेशन मार्फत आपसी प्रतिस्पर्धाका आधारमा छनोट गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि गाउँपालिकामा सुचिकृत भएका निर्माण व्यवसायी मध्ये बाट मात्र आपसी प्रतिस्पर्धाका आधारमा काम गराउन सक्नेछ ।

२२. पूर्वाधार मर्मत संभार कोष:

(१) गाउँपालिका भित्र रहेका गाउँ स्तरीय वा केन्द्र /प्रदेश स्तरीय पूर्वाधारहरुको नियमित तथा आवश्यकता अनुसारको मर्मत संभार गरी सेवा सुचारु गर्नको लागि पूर्वाधार मर्मतसंभार कोषको स्थापना गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषमा पूर्वाधार संरचना, सडक, खानेपानी ईत्यादिबाट प्राप्त रकमको १ प्रतिशत रकम दाखिला गरिनेछ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका तनहुँ

परिच्छेद ७

पूर्वाधार अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था

२३. पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन :

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण हुने ठूला आयोजना तथा गाउँपालिकाको आफ्नै बजेटबाट निर्माण हुने पूर्वाधार एवं अन्य मर्मत सम्भार कार्यहरूको गुणस्तर र समयवद्ध प्रगति अनुगमन गर्नका लागि तोकिए बमोजिमको एक पूर्वाधार अनुगमन समिति गठन गरिनेछ ।

(२) पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	अध्यक्ष
(ख) पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक	सदस्य
(ग) पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धि ज्ञान भएका विज्ञहरू मध्ये वाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एक महिला सहित २ जना	सदस्य
(घ) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(ङ) गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

(२) उपरोक्तानुसार उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

(३) समितिको बैठक समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(४) पूर्वाधार अनुगमन समितिले निर्माण वा मर्मत कार्य गर्ने निकाय वाट सो कार्यको प्रस्तावित गुणस्तर र समयवद्ध प्रगति तालिका प्राप्त गरि सो बमोजिम अनुगमन गरेर निर्माण व्यवसायीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(क) केन्द्र र प्रदेश स्तरीय पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण र सञ्चालनको अवस्थाबारे सुझाव र सिफारिश गर्ने दायित्व समितिको हुनेछ ।

२४. सहमति दिनुपर्ने : गाउँपालिका आफैले सञ्चालन गर्ने १० लाख माथि लागत भएका पूर्वाधारहरूको निर्माण सम्पन्नता पश्चात निर्माण व्यवसायीलाई अन्तिम किस्ता भूक्तानी गर्न अनुगमन समितिको सहमति आवश्यक पर्नेछ ।

२५. कारबाहीको सिफारिस गर्न सक्ने : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण कार्य भइरहेको प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको पूर्वाधार आयोजना अनुगमन गर्दा गुणस्तरमा कमजोरी भएको खण्डमा वा निर्माण व्यवसायीकै लापरवाहीका कारण निर्धारित समयभित्रको प्रगति नदेखिएमा अनुगमन समितिले सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीलाई कारबाहीका लागि प्रदेश वा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्ने र आफ्नो गाउँपालिका भित्र उक्त व्यवसायीलाई आगामी दिनमा काम नदिने व्यवस्थाका लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

२६. कालो सूचीमा राख्ने : (१) देहायको अवस्थामा गाउँपालिका कार्यालयले सबै प्रकारका निर्माण व्यवसायीलाई भविष्यमा निर्माण कार्य गर्न नदिने गरी कालो सूचीमा राख्न सक्नेछ :

(क) कुनै फौजदारी कसूरमा अदालतबाट दोषी ठहर भएमा,

(ख) पूर्वाधार निर्माणको लागि छनौट भई संभौता गरेर ४५ दिन सम्म विना जानकारी काम शुरु नगरेमा

(ग) सम्भौता अनुरूपको दायित्व पालना नगरेको वा सम्भौता बमोजिमको गुणस्तर नभएको कुरा पछि प्रमाणित भएमा,

(घ) योग्यताको कागजात पेश गर्दा ढाँटी वा भुक्त्याई खरिद सम्भौता गरेको प्रमाणित हुन आएमा,

(ङ) डर त्रास वा धम्की दिई खरिद प्रक्रियालाई प्रभावित गर्ने कार्य गरेमा

(च) अन्य यस्तै कुनै कसूर गरेमा

(२) उपरोक्त बमोजिम कालो सूचीमा राख्दा कसूरको गाम्भिर्यताको आधारमा कालो सूचीको अवधी तोक्न सकिनेछ ।

२७. **प्राविधिक मूल्यांकन गर्नु पर्ने :** (१) गाउँपालिका भित्र निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधारहरूको प्राविधिक मूल्यांकन गरी पूर्वाधारको गुणस्तर सुनिश्चित गरीनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राविधिक जाँचको लागि आवश्यक प्रयोगशाला वा साधनको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका
तनहुँ

परिच्छेद ८

सार्वजनिक निजी साभेदारीमा पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन

२८. निजी साभेदारीमा पूर्वाधारको विकास गर्न सक्ने : (१) यस विधेयक बमोजिम कुनै व्यक्ति, स्थानीय निर्माण व्यवसायी, संस्था वा कम्पनी संग गाउँपालिकाले खानेपानी, विद्युत, सडक, सरसफाई संग सम्बन्धित संरचना वा पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा निजी लगानीकर्तासंग साभेदारी गर्न सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि गाउँपालिकाले पूर्वाधारको अवस्था, आवश्यकता र उपयोगिताको आधारमा देहाय बमोजिमका विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी निजी साभेदारसंग लगानी प्राप्त गर्न र प्रतिफल वाँडफाँड गर्नेगरी निश्चित अवधिका लागि सम्झौता गर्न सक्नेछ :-

- (क) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : अधिकतम ५ वर्षका लागि
- (ख) निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : ७ देखि १५ वर्षका लागि
- (ग) निर्माण, स्वामित्वकरण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : १५ देखि २० वर्षका लागि
- (घ) लिज वा कन्सेसन : सम्झौतामा तोकिए बमोजिम वा अधिकतम २२ वर्ष ।

२९. प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्ने : (१) गाउँपालिकाले पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण वा मौजुदा संरचनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि मनसायपत्र वा प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा निजी व्यवसायीले साभेदारी स्वरूपको आधारमा देहायका विवरणहरू खोली प्रस्ताव पेश गर्नु पर्दछ :-

- (क) निर्माण गर्नु पर्ने वा सञ्चालन गर्नुपर्ने पूर्वाधारको विवरण
- (ख) अनुमानित लागत
- (ग) बित्तिय श्रोत
- (ग) वातावरणीय प्रतिवेदन (आवश्यक भएको अवस्थामा)
- (घ) कार्यान्वयनका विवरण
- (ङ) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिम र जोखिम न्यून गर्ने प्रस्तावित उपायहरू,
- (च) परियोजनाको नक्सा तथा ड्रइङ, डिजाइन
- (छ) प्रस्तावित शुल्क र करार अवधी

३०. प्रस्ताव छनोट र संझौता : (१) प्राप्त भएका प्रस्ताव उपर गाउँपालिकाले विज्ञ टोलीद्वारा तपसीलका आधारहरूमा मूल्यांकनका गराई प्रस्ताव छनोट गर्न सक्ने छ :

- (क) पूर्वाधारबाट उपलब्ध हुने सुविधाको स्तर र गुणस्तर
- (ख) प्रस्तावित निजी लगानी
- (ग) सेवा शुल्क र रोयल्टि रकम
- (घ) लिज अवधी
- (ङ) प्रविधीको नौलोपन, स्थानीय रोजगारीको अवसर बृद्धि

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित आधारहरूबाट उपयुक्त देखिएको प्रस्तावक संग गाउँपालिकाले अवधि किटान गरि साभेदारी सम्झौता गर्न सक्नेछ ।

३१. **संचालन तथा व्यवस्थापन:** (१) संभौता अवधिभरी पूर्वाधार संरचनाको संचालन तथा व्यवस्थापनको दायित्व सम्बन्धीत साभेदारको हुनेछ । सम्भौतमा हेरफेर गर्नुपरेमा निजी साभेदार वा गाउँपालिकाको तर्फबाट एकअर्को लाई प्रस्ताव गर्नुपर्ने र आपसी समझदारीबाट बुँदाहरुमा हेरफेर हुन सक्ने छ ।
३२. **लागत सहभागिता तोक्न सक्ने:** गाउँपालिकाले अनुसुची १ बमोजिम पूर्वाधार निर्माणमा लागत सहभागिताको दर तोकी लागत सहभागितामा पूर्वाधार निर्माणका कार्य अघि बढाउन सक्नेछ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका तनहुँ

परिच्छेद ९

वातावरण, भूसंरक्षण तथा वैकल्पिक उर्जा

- ३२. वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) गाउँपालिकाले ५० लाख देखि १० करोड सम्म लागत भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको वातावरणीय परिक्षण र १० करोड भन्दा माथिको लागत भएका पूर्वाधारहरूमा वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गराउनु पर्ने छ ।
- (२) आयोजनाको वातावरणीय परिक्षण र स्विकृति गाउँपालिका स्वयंले विज्ञहरूको सहयोगमा गर्न सक्नेछ ।
- (३) वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन स्विकृतिको लागि सो को प्रतिलिपि गाउँपालिकाको सार्वजनिक सूचना पाटीमा टाँस गरी १५ दिनको म्याद सहित सूझाव माग गर्नु पर्नेछ ।
- ३३. वैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन:** पूर्वाधार सेवा सुविधाको निर्माण तथा विस्तारमा वैकल्पिक उर्जालाई प्रोत्साहन गर्नुपर्ने छ ।
- (१) कुनै घरमा सोलार, वायोग्याँस, सुधारिएको चुल्हो लगायतका वैकल्पिक उर्जा जडान गर्नुअघि बडा कार्यालय मार्फत गाउँपालिकामा जानकारी गराउनु पर्ने छ । यसरी जानकारी नगराएमा सरकारबाट पाउने अनुदान वा सहयोग दिइने छैन ।
- (२) घरेलु सौचालयलाई बायोग्याँस उत्पादनमा प्रयोग गर्ने घरधुरीलाई गाउँपालिकाले आवश्यक प्राथमिकता दिन सक्नेछ ।
- ३४. भूक्षय नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने:** (१) गाउँपालिका भित्रको भू-क्षयग्रस्त सार्वजनिक जग्गा, पाखो, खोला किनार वा सडक किनारामा वाँस तथा फलफूलजन्य वनस्पतिको रोपण गर्न स्थानीय समूदायलाई अनुमति दिन सक्नेछ ।
- (२) यस्तो कार्यका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका व्यक्ति वा समूहले स्थान तोकी वृक्षारोपणका लागि गाउँपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।
- (३) वृक्षारोपणका लागि प्रस्तावित क्षेत्र व्यक्तिले चर्चेको जमीन वा अन्य सार्वजनिक आवागमनमा बाधा पुर्याउने खालको हुनु हुँदैन ।
- (४) प्रस्तावित स्थल उपयुक्त देखेमा गाउँपालिकाले अधिकतम २० वर्षका लागि वृक्षारोपण गर्न र सो को उत्पादन उपयोग गर्न अनुमति प्रदान गर्ने छ ।
- (५) उपरोक्त बमोजिम अनुमति दिँदा सडक छेउको हकमा सम्बन्धित संधियारलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
- (६) गाउँपालिकालाई हरीयाली गाउँपालिका बनाउने नीतिलाई सहयोग पुर्याउने उद्देश्य अनुरूप गाउँपालिका भित्र रहेका सबै सडकहरूको दायाँ बायाँ रुख विरुवा रोप्नु पर्नेछ ।
- ३५. फोहरमैला तथा फोहरपानी व्यवस्थापन:** (१) गाउँपालिका भित्र उत्सर्जन हुने ठोस तथा तरल फोहरहरूलाई यथोचित व्यवस्थापनको लागि व्यवस्थित कार्य योजना तर्जुमा बनाउनु पर्ने छ ।
- (२) गाउँपालिका भित्र फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण गर्न अन्य स्थानीय तहसंग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद १०

विविध

३६. अन्तर स्थानीय समन्वय: (१) एक भन्दा बढी स्थानीय तह जोडिने वा सरोकार राख्ने पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यका लागि गाउँ कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराई गर्नु पर्नेछ ।
३७. प्रचलित कानून बमोजिम हुने : यस विधेयकमा लेखिएको विषयमा यसै विधेयक बमोजिम र अन्य विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
३८. नियम बनाउन सक्ने : यस विधेयकको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
३९. बचाऊ: यस विधेयकको उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम यस अघि भएका कार्यहरु यसै विधेयकबमोजिम भएको मानिनेछ ।

बन्दिपुर गाउँपालिका
तनहुँ

अनुसूची (१)

दफा ३२ सँग सम्बन्धित

गाउँपालिकाले लागत सहभागितामा गर्ने योजनाहरूको लागत सहभागिताको प्रतिशत (गाउँपालिका र सेवाग्राही)

(क) नयाँ सडक कालोपत्रे ६०/४०

(ख) पुरानो कालोपत्रे सडक, स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक पुल पुलेसामा ७०/३०

(ग) सिंचाइ, भूमिगत सिंचाई, तटबन्द, पहिरो नियन्त्रण निर्माण/स्तरोन्नतीको आयोजनामा ८०/२०

(घ) स्थानीय खानेपानी, साना जलविद्युत, वैकल्पिक उर्जा, ८०/२०

(ङ) कृषि कार्यक्रम ६०/४० (टनेल वितरण, बयर बोका, माहुरीको घर, बीउ विजन, अन्य कृषि र पशुसँग सम्बन्धित)

(च) पार्क र भवन ७०/३०

अनुसूची (२)

पालिकास्तरिय सडक

बाहिरी रिङ्ग रोड (याम्पा-बाहुनभज्याङ-झारगाउँ-धरमपानी-बुद्धसिं-ढाडखोला-सुकौरा-सेराटार-रामकोट-तामुङ-बानियाँटार-
वेलभज्याङ-याम्पा)

भित्री रिङ्गरोड(बन्दिपुर बजारको रिङ रोड)

तिनधारा- बाहुनभज्याङ- धरमपानी- बुद्धसिं मार्ग

बन्दिपुर- थारुवास- पार्चे- हलथुम्का-ढाडखोला -बुद्धसिं

बन्दिपुर-खहरे-सेराटार-सुकौरा

जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी

आज्ञाले

नाम: सुकदेव लम्साल
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत